

Overhalla kommune

– positiv, frisk og framsynt

***Samfunnsdel
til kommuneplan***

Innhold

Forord	3
I) Globale mål – lokale løsninger: I Overhalla planlegger vi framtiden ved hjelp av FNs bærekraftsmål	4
II) Visjon og retning for Overhalla	5
III) Nye tider – nye roller: Overhalla – et attraktivt lokalsamfunn for fremtida	6
IV) Bærekraftige omstillingsstrategier	7
1. Læring, like muligheter og tilhørighet	7
2. Livsmestring og gode hverdager	9
3. Fornybare, holdbare og kortreiste ressurser i omløp	10
4. Nytenking og grønn verdiskaping	11
5. Et trygt og robust lokalsamfunn	13
V) Oppfølging og videre utvikling	14
VI) Planprosess og medvirkning	15

Forord

Velkommen som leser av vår plan for utvikling av vår kommune!

Denne planen bygger på det beste av den gamle og tar et offensivt tak i de mulighetene som ligger foran oss.

Overhalla som samfunn er en del av en helhet. Derfor er det naturlig å ha store forventninger til at også vi skal kunne bidra i utfordringen verden står overfor. Bærekraftsmålene står derfor sentralt i arbeidet slik at vi på vår måte skal kunne bidra med nye ideer, løsninger og arbeidsmåter.

Vår visjon er ofte brukt. Den gir en klar retning mot et ønsket fremtidsbilde og er godt kjent hos spesielt barn og unge. Kommunen som organisasjon og arbeidsgiver er også flink til å kommunisere visjon og retning. Den bygger stolthet og blir spesielt viktig i ei ny tid der attraktive lokalsamfunn skal utformes.

Denne planen vil gi retning av hva som venter oss på lang sikt men mange spørsmål vil fortsatt stå ubesvart. Derfor er det viktig å holde fokus på at utviklingsarbeid aldri blir ferdig men vi må ta noen retningsvalg og gjøre viktige prioriteringer.

Jeg håper du blir inspirert av vår plan og at du ønsker å engasjere deg i et viktig arbeid for å bringe Overhalla inn i ei ny framtid.

Per Olav Tyldum

Ordfører

1) Globale mål – lokale løsninger:

I Overhalla planlegger vi framtiden ved hjelp av FNs bærekraftsmål

Alle kommuner skal bruke FNs bærekraftsmål for samfunns- og arealplanleggingen. Vi står som resten av verden, overfor utfordringer som klimaendringer, det grønne skiftet og levekårsforskjeller.

Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på nålevende menneskers behov, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov.

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringer innen 2030. Bærekraftsmålene består av 17 hovedmål og 169 delmål. Disse målene skal vi forplikte oss til å jobbe etter når vi skal bygge et godt lokalsamfunn i Overhalla.

Denne figuren viser FNs 17 bærekraftsmål.

Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument. Det betyr at denne planen bestemmer hvordan den langsiktige utviklingen av Overhalla skal være. Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. Samfunnsdelen forteller oss hvordan vi skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunen som lokalsamfunn og som organisasjon. Arealdelen forteller oss hvordan vi skal bruke land og vann best mulig. Kommuneplanen skal inneholde konkrete prioriteringer og retningsvalg. Lokale forhold må tilpasses globale mål.

Befolkningsprognoser tyder på videre vekst i Overhalla. Vi kan selv påvirke dette. Videre vekst i antall innbyggere reiser blant annet spørsmål ved

hvordan arealene våre skal brukes. Vi skal tilrettelegge for denne veksten og samtidig passe på at vi får til den nødvendige omstillingen til et bærekraftig samfunn. For å finne løsninger på slike spørsmål, må vi aktivt bruke omstillingsstrategier som beskrives videre i denne planen.

Nye løsninger og arbeidsmåter gjør at vi må involvere hele lokalsamfunnet for å klare omstillingen som kommer. Dette setter sitt preg på utformingen av denne planen. Planen skal være et verktøy som peker ut noen strategier og viktige kjennetegn for Overhalla i 2030. Tanken er at planen skal være kort, levende og et inspirerende verktøy i det videre utviklingsarbeidet.

III) Nye tider – nye roller: Overhalla – et attraktivt lokalsamfunn for fremtida

I dag endrer samfunnet seg raskere enn før og det betyr at Overhalla også er i endring hele tiden. Målene vi setter oss må være levende og tilpasningsdyktige slik at vi er positiv, frisk og fremsynt.

Som kommune må vi alltid ha fokus på å bruke ressursene til det beste for innbyggerne våre – på kort sikt og lang sikt. Et tett samspill mellom innbyggere, frivillighet, næringsliv, offentlig ansatte og politikerne er avgjørende for hvordan vi har det i Overhalla og hvordan vi lykkes med å løse oppgavene. Sammen må vi finne ut hvilke behov vi har og hvordan oppgavene skal løses.

Dette betyr at det er viktig at du som innbygger i vår kommune, uansett alder, er aktiv deltager i viktige prosesser. Vi ønsker at du som innbygger vil engasjere deg i små og store saker som er viktig for deg og andre, og som kan bidra til å gjøre Overhalla til en bedre plass å bo.

Frivilligheten er en stor bidragsyter i samspill med det offentlige og næringslivet når det gjelder å tilby

aktiviteter. På alle områder er det behov for dette viktige samspillet. Spesielt med tanke på å opprettholde det brede tilbudet vi allerede har for alle aldersgrupper i Overhalla, men også for å bidra til nye tilbud. Denne innsatsen har stor betydning for folkehelsen vår. Å stille opp som frivillig er en fin måte å gi noe tilbake til bygda vår på. Det er et sterkt bidrag til trivsel for mange overhallinger, både for den som er heldig mottaker av det frivillige arbeidet og for den frivillige selv. Overhalla vil bli et attraktivt lokalsamfunn hvor vi har mulighet til å ha gode hverdagsliv – hele livet.

Vi er nå i starten av et tiår hvor det ut fra bærekraftsmålene må og trolig vil skje store endringer i samfunnet. Vi bruker i denne kommuneplanen begrepet omstilling positivt om ønskede og vesentlige endringer. Vi kan tenke endringer inndelt i tre nivåer, hvor omstilling er det mest omfattende nivået (nivå 3). Det laveste om minst omfattende endringsnivået kaller vi effektivisering (nivå 1). Utvikling betegner middels omfattende endringer (nivå 2). Med omstilling forstår vi endringer som innebærer større grad av nytenking og samarbeid.

IV) Bærekraftige omstillingsstrategier

1. Læring, like muligheter og tilhørighet

Vi skal sammen:

- Sikre en inkluderende og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle.
- Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet.
- Fremme inkludering av alle uavhengig av f.eks. alder, funksjonsevne, seksuell legning, etnisitet, nasjonal opprinnelse, religion, økonomisk.

4 GOD UTDANNING

Utdanning og felles språk er nøkkelen til utvikling. Det åpner en verden av muligheter som gjør at hver enkelt av oss kan bidra til folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, og bærekraftig utvikling.

Framtidens bærekraftige lokalsamfunn trenger barn og unge med kompetansen for omstilling til en mer bærekraftig utvikling og livsstil. Naturens ressurser skal tas vare på slik at også kommende generasjoner får de samme muligheter vi har, og slik at naturens produksjonsevne og mangfold bevares.

5 LIKESTILLING MELLOM KJØNNENE

Likestilling innebærer en rettferdig fordeling av makt, innflytelse og ressurser – like muligheter.

10 MINDRE ULIKHET

Overhalla skal være et lokalsamfunn der barn og unge opplever å høre til, bli sett og bli hørt, uavhengig av hva som kan være kjennetegn ved den enkelte. Vi vil prioritere å tidligst mulig forebygge utenforskap i stedet for å måtte reparere i etterkant. En god barndom varer hele livet.

Med et samfunn i stadig raskere omstilling er man ikke utlært når man blir voksen. Man må stadig utvikle sine egne ferdigheter i alle faser av livet. Sammen må vi legge best mulig til rette for dette.

IV) Bærekraftige omstillingsstrategier

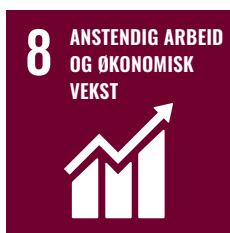
2. Livsmestring og gode hverdager

Vi skal sammen:

- Bidra til en best mulig helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder.
- Skape attraktive boligområder og videreutvikle nærområder.
- Sikre at alle har tilgang til trygg ferdsel og tilgjengelig og bærekraftig transport.
- Videreutvikle tilbud om egen bolig, arbeid, kulturliv, meningsfulle aktiviteter og møteplasser for alle.

Folkehelsen påvirkes av miljø, økonomi og sosiale forhold. Selv med store forskjeller i helsetilstand kan vi oppleve gode hverdager med mening og fellesskap i livets ulike faser. Vi kan gjøre noe **aktivt**, vi kan gjøre noe **sammen** og vi kan gjøre noe vi opplever som **meningsfylt**.

Vi må inkludere de unge i arbeidsmarkedet, og sørge for fast og trygt arbeidsliv hvor hver enkelt kan bidra.

Det å kunne få være en ressurs for andre i arbeidssammenheng og på fritid er godt for både hode og kropp.

Sammen kan vi bidra til at ingen faller utenfor det å kunne mestre, delta og bli inkludert i et fellesskap. Det gjelder også i det digitale samfunnet vi lever i.

God tilgjengelighet innebærer både nærhet, trygghet, tilgang til informasjon og tilbud som er tilpasset den enkeltes økonomi. Trygge, attraktive og miljøvennlige former for transport er en del av dette.

Vi må gjøre det enkelt å benytte de ulike tilbud og møteplasser som finnes.

IV) Bærekraftige omstillingsstrategier

3. Fornybare, holdbare og kortreiste ressurser i omløp

Vi skal sammen:

- Erstatte fossil energi vi bruker med fornybar energi.
- Ta godt vare på det vi har, utnytte alle ressurser og ombruke mer ved å bruke holdbare og miljøvennlige ressurser.
- Utvikle et attraktivt lokalsamfunn der det er lett å leve bærekraftig.

7 REN ENERGI FOR ALLE

Nesten all menneskelig aktivitet krever energi. Skal vi kunne unngå dramatiske klimaendringer framover, må all energien vi bruker snarest komme fra fornybare energikilder som for eksempel vannkraft, vindkraft og solkraft. Skal vi klare dette må vi også passe på å ikke sløse med energien. Blant annet bygg må da være areal- og energieffektive.

Overhalla kommune produserer allerede solkraft på flere av våre bygg. Med egenprodusert strøm forsyner vi elbilene våre med fornybar energi. Mulighetene videre er store for solkraft, både i Overhalla og globalt. Stadig bedre teknologi og synkende kostnader bidrar til dette.

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG SAMFUNN

Verdens naturressurser er under økt press. Det er derfor avgjørende for klimaet, naturen og miljøet at ressursene blir utnyttet bedre slik at vi reduserer behovet for å ta ut nye ressurser. Vi må her også unngå at mat blir avfall (matsvinn) og vi må være nøysomme med areal- og materialbruk i bygg.

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

I en sirkulær økonomi må både bygg og alle typer produkter vare så lenge som mulig, repareres, oppgraderes og i større grad brukes om igjen. Når produktene ikke kan brukes om igjen, må materialene gjenvinnes og brukes som råvarer i ny produksjon. Slik utnytter vi de samme ressursene flere ganger og minst mulig går tapt. Ressursene holdes med andre ord i omløp og vi sløser ikke.

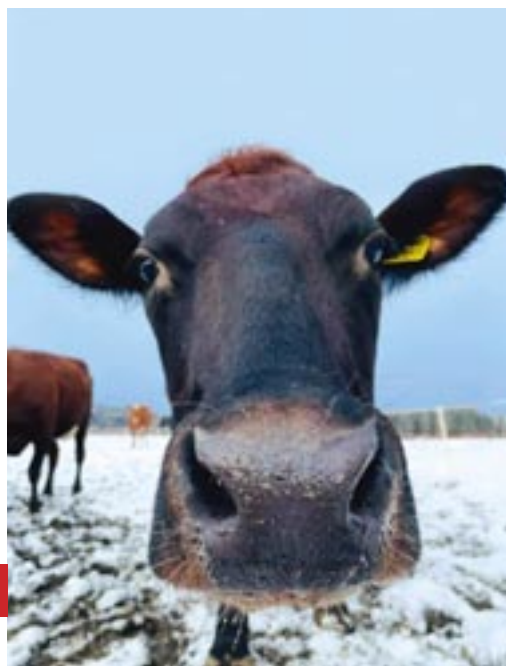
Omstillingen til en slik sirkulær økonomi innebærer endringer i design, produksjon, valg av materialer og hvordan vi endrer vår livsstil. Kommunen kan blant annet påvirke omstillingen til en sirkulær økonomi gjennom de krav vi stiller i våre innkjøp.

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

Mer effektiv bruk av ressursene reduserer klimagassutslipp, bremser tapet av naturmangfold, reduserer forurensning og bidrar til nye grønne arbeidsplasser og forretningsmodeller.

I et attraktivt lokalsamfunn har vi knyttet sammen våre tettsteder og lokalområder med trygg, trivelig og miljøvennlig ferdsel.

IV) Bærekraftige omstillingsstrategier

4. Nytenking og grønn verdiskaping

Vi skal sammen:

- Skape framtidens bærekraftige arbeidsplasser.
- Utforske og prøve ut nye og bedre løsninger på samfunnets behov.
- Tenke langsiktig og helhetlig i alt vi gjør.
- Utvikle den infrastrukturen* som støtter opp under øvrige strategier i kommuneplanen.

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

I morgendagens arbeidsliv vil det være mange typer stillinger som ikke finnes i dag. Nye krav, teknologier, metoder og prosesser vil skape arbeidsplasser som vi i dag ikke vet om. Slik har det også vært tidligere, hvor enkelte former for arbeid av ulike årsaker har blitt overflødig eller utdatert, men nå skjer dette stadig raskere. Noen bransjer vil oppstå og vokse, mens andre bransjer vil oppleve endringer i rammebetingelser og kan til og med forsvinne helt.

9 INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

Vi lever i en digital tidsalder der det skjer stadig raskere endringer i hvordan samfunnet fungerer. Det påvirker oss som innbyggere, det påvirker alle virksomheter og det påvirker samfunnet som helhet. Både nye muligheter og nye trusler oppstår. Vi må utvikle vår kompetanse til å håndtere omstilling på alle nivåer. Vi må også omstille hvordan vi driver planlegging og samhandler med andre, slik at vi blir mer smidige til å prøve ut nye løsninger og møte de raske endringer som vil oppstå. Når vi prøver ut, må vi også akseptere å kunne feile. Vi legger til grunn at det er en større risiko ved å stå stille, enn å drive med aktiv omstilling.

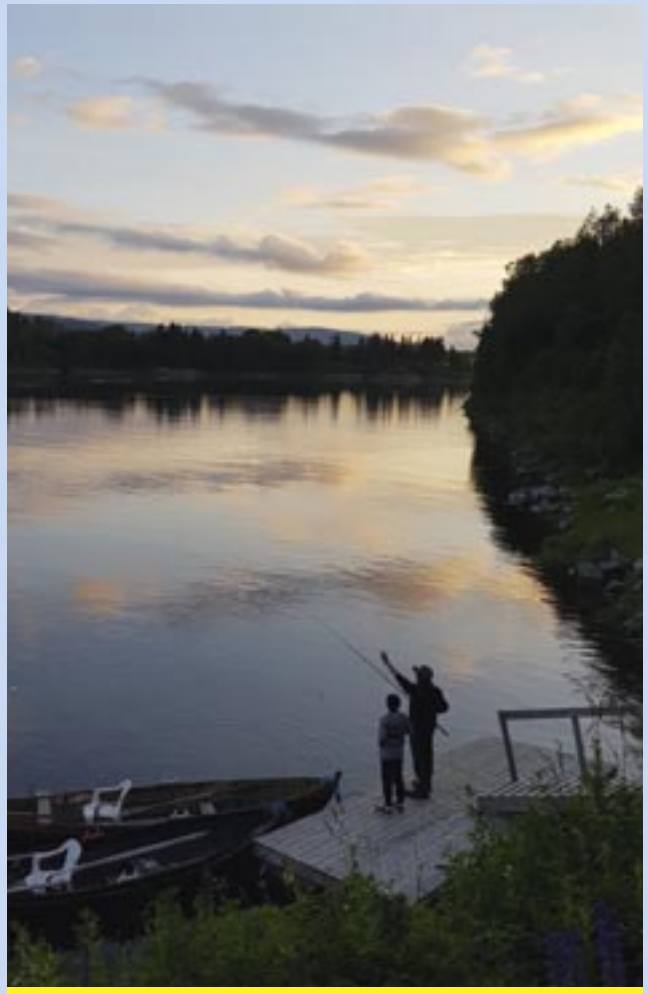
11 BÆREKRAFTIGE BYER OG SAMFUNN

Kravene til mer holdbare løsninger og lavutslippssamfunnet framover vil forsterke denne utviklingen. Innen 2030 må vi sammen ha redusert klimagassutslipp med 50 %. To tiår senere, i 2050, må vi nærmest ha nullutslipp, om vi skal nå klimamålene som er satt. Det krever en enestående rask omstilling av alle sider av samfunnet.

*Infrastruktur er den strukturen som gjør at samfunnet fungerer. Dette kan være veier, rør, kabler og internett.

IV) Bærekraftige omstillingsstrategier

5. Et trygt og robust lokalsamfunn

Vi skal sammen:

- Sikre kvalitet på våre vannressurser og hindre forurensning.
- Sikre alle tilgang til trygge og inkluderende offentlige rom.
- Bevisstgjøre oss og redusere alle former for klimarisiko.
- Ta vare på våre økosystemer, arealressurser og artsmangfold for kommende generasjoner.
- Ta vare på og utvikle vår kulturarv.
- Verne oss mot og håndtere hendelser som kan true grunnleggende verdier og funksjoner og sette liv og helse i fare.

Rent vann er en grunnleggende forutsetning for god helse. Det gjelder både det å ha tilgang til rent drikkevann og at annet ferskvann i Overhalla har god kvalitet uten forurensning. Forsyningen av rent drikkevann er sårbar på mange vis og må sikres best mulig.

I et velfungerende lokalsamfunn med god infrastruktur og tilgjengelige møteplasser, kan man leve gode liv og utvikle seg både økonomisk og sosialt i alle livets faser.

Klimarisiko handler om hvordan klimaendringer fysisk vil påvirke naturen og samfunnet rundt oss. Klimarisiko handler imidlertid også om hvordan overgangen til en verden med tilnærmet null utslipp av klimagasser vil påvirke samfunnet. Næringsliv og arbeidsplasser vil på forskjellig vis bli utsatt for endringene. Denne klimarisikoen må vi tilpasse og forberede oss på.

Klimatilpasning innebærer å gjøre tiltak for å forberede oss på de klimaendringene som vil komme.

Landressursene vi har i Overhalla er avgjørende både for matproduksjon, annen verdiskaping, artsmangfoldet og mulighetene for et rikt friluftsliv. Skal også kommende generasjoner kunne nyte godt av de samme ressursene som vi har, må vi forstå sammenhengene i økosystemene og ta vare på disse. Arealene våre er knappe ressurser som må brukes ut fra langsiktige og nøye vurderinger. Dette har sammenheng med befolkningsveksten som ventes for Overhalla kommune.

Matjord er en sårbar og ikke fornybar ressurs. Vi skal ta vare på og utvikle dyrka og dyrkbar jord. Vi skal ta hensyn til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Attraktive lokalsamfunn har god kjennskap til og tar vare på sin kulturarv. Det gir grunnlag for identitet, tilhørighet, forståelse av samfunnet, fellesskap og videre utvikling.

Med ujevne mellomrom skjer det hendelser som på forskjellig vis setter oss som lokalsamfunn på prøve. Naturhendelser, pandemier, ulykker, digital sårbarhet m.m. må vi både forsøke å forebygge, men også håndtere med en beredskap når hendelsene først skjer.

V) Oppfølging og videre utvikling

17 SAMARBEID
FOR Å NÅ MÅLENE

Samfunnsdelen danner grunnlaget for utarbeidelse av den 4-årige handlingsdelen med økonomiplan. Handlingsdelen skal justeres og vedtas årlig. Samfunnsdelen skal også legges til grunn for all videre planlegging.

Vi er nå i starten av et tiår hvor det må skje store endringer for å nå bærekraftsmålene, både globalt, nasjonalt og i Overhalla. Det innebærer at vi i dag ikke har alle svarene på hvordan vi skal bygge framtidens attraktive lokalsamfunn. Vi må stille grunnleggende spørsmål ved dagens måter å løse oppgaver på, og vi må være dristige til å prøve ut nye løsninger sammen med andre. Det er på denne veien vi skal bruke kommuneplanens samfunnsdel.

I 2030 er dagens ungdomsskoleelever blitt unge voksne. Nye unge er kommet til. Mange av oss som i dag er voksne nærmer oss eller har kommet til avslutningen av yrkeslivet. Det er det Overhalla vi nå og framover vil forsøke å forme, slik at lokalsamfunnet vårt i 2030 tydelig preges av de omstillingsstrategiene som er prioritert i denne samfunnsdelen til kommuneplanen.

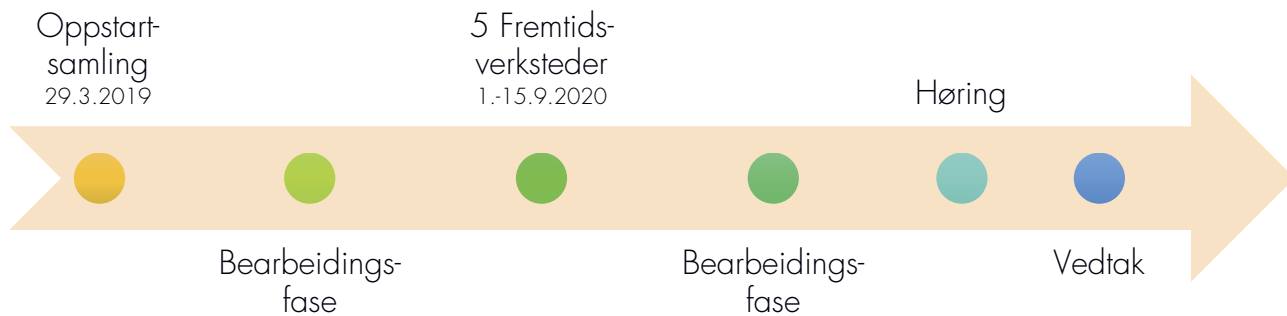

Tegning: Blom arkitekter.

VI) Planprosess og medvirkning

Formannskapet har vært styringsgruppe, mens kommunedirektøren har vært prosjektansvarlig for planarbeidet. I tillegg har det vært en arbeidsgruppe bestående av representanter fra ulike tjenesteområder i kommunen, og som har vært ledet av en prosjektleder som har hatt det primære ansvaret for framdrift og sekretariat.

Direkte innbyggerinvolvering har skjedd i forbindelse med gjennomførte fremtidsverksteder. Barn og unge var spesielt invitert til oppstartsamlingen, og var aktivt med i kafedialogen hvor man gjorde seg kjent med FNs bærekraftsmål og prioriterte hvilke av bærekraftsmålene som var særskilt relevante for Overhalla.

Etter den første samlingen etablerte arbeidsgruppa fem mindre arbeidsgrupper for videre planlegging og gjennomføring av videre fremtidsverksteder ut fra de valgte tema som var basert på prioriterte bærekraftsmål. Som følge av pandemien måtte planlagt

gjennomføring våren 2020 utsettes. Framtidsverkstedene ble så gjennomført i løpet av september 2020 som fem verksteder, ett for hvert tema. Framtidsverkstedene hadde bred deltakelse fra både statlige og regionale myndigheter, næringsliv, politikere, kommunalt ansatte, kommunale råd og utvalg, ungdom, frivillige lag og organisasjoner.

Innspillene fra fremtidsverkstedene ble i etterkant sammenstilt og bearbeidet av arbeidsgruppa som grunnlag for forslag til mål og strategier i samfunnsdelen.

Overhalla kommune

Svalivegen 2, 7863 Overhalla

Tlf. 74 28 00 00

postmottak@overhalla.kommune.no

overhalla.kommune.no

Skage barnehage